Z.

Digitized by Google

Digitized by Google

DEMOCRITVS,

SIVE

MORÀLES RISVS

In quinque Aphoriſmorum Centurias editi.

BIBLIOTECA NAZIONALE V. EMANUELE

Google

Io: Franciſci Bonomij Bononienſis

DEMOCRITVS

SIVE

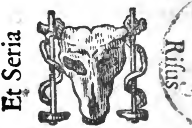
MORALES RISVS

In quinque Aphoriſmorum Centurias editi.

A D

Illuſtriſsimũ, atq́. Ampliſſimum

BONONIÆ SENATVM.

BONONIÆ, M.DCLXIII.

Ex Typographia H H. Dominici Barberij.
Superiorum permiſſu.

Illuſtriſsimis

SENATVS BONONIENSIS

Patribus Ampliſſimis

Io: Franciſcus Bonomius

FELICITATEM.

INter meę Iuuẽtutis nugamina hęc Virtutum collegi analecta, vt ſerium aliquod fœnus è leuioribus quoque ſtudijs cumularem. Hoc mihi facile reddi-

dit, vt calamo nunquam parcerem, ne & ingenio, dum otij horas lectitando impenderem. Tranſcripſi quidem, ſed non eadem, quę ex Libris adnotabam. Res ex rebus deducere, potiùs de recenti creare eſt, quàm ex detrito, & veteri (vt ille inquit) palliolo nouum thoracem conſuere. Id conſilium eſtimatiores ſemper tradidere Dogmatiſtites. Æquis parùm conuicijs ille figitur labor, qui paucarum nu-

mero

mero paginarum ingentem pręceptorum ſeriem claudit. Tu modò, Senatus Illuſtriſſime, qui in tuis ſeuerioribus ſtudijs non imparem & ipſe intermittis elucubrationē, hęc mentis ſcrutamina affectu amplexeris paterno. Tum demum eam ſingulis P. C. innatam teſtabuntur Virtutem, quę omnium linguarum meretur pręconia, ſicuti à me in harum ingenij primitiarum oblatione, penè dixerim, adoratur.

Ipſa-

Ipſarum ſuccos delibato, deguſta; illius etenim liquores ſtillant Philoſophię, quæ Ethicę titulũ ſibi vindicat, tot quippe in eos sũt obiurgationes, qui ſuorum affectuum ochlocratiã neſciũt moderari. Et ſi alij Aphoriſmos (Democritum huius ſcribendi generis auctorem ſecuti) ad ſeruandam in Corporis Republica ſanitatis concordiam adhibuerũt, hi nõnihil acceptabile in ſe retinent, eò ſaltem, quòd

anı-

animorum moliantur ſalutem. Si ad hanc meæ deuotionis ſuperbiam toti terrarum Orbi propalandam inducias hucuſque diſtuli, nō aliud moram indixit, niſi trepidata è Veſtri Iudicij primā referentis intelligentiam perfectione facilior reprehenſio, quàm venia. *Quæ diutiùs librantur determinationes, minùs damnabiles euadere conſueuerunt*. Placida vultuum maieſtate hos *Riſus* ſuſcipite, ac in Veſtrę Libertatis ſinu Valete.

V. D. Inuentius Tortus Cler. Regul. S. Pauli Pœnit. in Metrop. pro Illuſtr. & Reuer. Archiep. & Princ.

Vidit pro Reuer. P. Inquiſitore Bononiæ D. Theodoſius San: Pelicanus Can. R. Lat. Sac. Theol. Doct. Colleg.

Imprimatur

Fr. Paulus Hieron. Mag. Vic. Gen. S. Officij Bononiæ.

Lectori Beneuolo

Ludouicus Boncompagnus V. A.

Q Vòd multi ſcientiâ illuſtres Viri, dicam, Virtutum, ac Doctrinarum Anteſignani à primo partu in ſuas Bibliothecas magno plauſu, & fauore receperint, quę à viuo eruditiſſimi Io: Franciſci Bonomij Bonon. *& felice ingenio, & pennâ in publicam edita ſunt lucem Opuſcula, non debui miſſam facere occaſionem hanc illi gratulandi fortunam, maximè cũ labor ab ipſo profectus propenderit*

pio

pio ſemper, ſemper debito affectu, debito ſemper officio, ad decus Patriȩ, ad ornamentum Sȩculi, ad autoramentum ſui apud Doctos, ad ſui memoriam gratȩ Poſteritati relinquendam. Quin ſi qui otio torpeſcunt, de iſto poſſent ipſi humanè commodare, non dubito, quin imitaturus eſſet Scipionem illum, qui numquam minùs ſolus erat, quàm cum ſolus erat; neque minùs otioſus, quàm cum otioſus erat. Vocem ȩternis dignam monumentis amplector, adoro vel in Viro ſeniore, & ætate iam prouecto. Quid ſi Iunior, & vix prima tinctus lanugine malas audiatur de ſe talia profiteri, num illi ſuccenſeas? Imò malè feriatum cenſeam, qui ſic illius Virtuti inuideat, non ȩmuletur, ſi tantillo verȩ Virtutis, verique honoris amore tangatur, & eo vellicetur deſiderio. Ego verò

non

non ſatis mirari poſſum illius indolem, geniumque Viri, quem & ſi primis fermè ab incunabulis norim ſatis procliuem ad Literas politiores, dein ad grauiores, tamen experientià ſpem ſi non fefellit, certè ſuperauit expectationem. Quid multa? Verſatile ingenium obſtupeſco, cùm non pridem ſeſe Poetam effinxerit eum, qui totam fermè hauſerat Hippocrenen, linguà modò Etruſcà, ore modò Latino, labris vtrobique defęcatis. Huius ſi Muſęum ingrederis, dicas Panegyrim, in quam circumquaque frequentiſsimi fluunt, qui pretioſiſsimarum Virtutis opum paulò priùs indigi nullà morà, quotquot in votis fuerant, illis ad ſummum Reip. Literarię beneficium oneratos ſe ſentiunt, ſe mirantur honoratos. Oraculum diceres Delphicum, vbi non dubia pandat reſponſa

ſa

ſa non mendax Apollo; ſed quidquid ille rogatur, omni fugata ambiguitate, clariùs loquatur, veriùs reſpondeat, integriùs ſuadeat, incorruptiùs expromat, & grauiùs exprimat animi ſenſa. Hunc ſi audiat Adoleſcens ad ſcitas vrbanitates, illo nihil vrbanius. Hunc ſi conſulat ad mores grandior, totam doctus Ethicam, te nil moratur. Ad Politica Princeps ſi trahit colloquia, videbitur ille omnium toto orbe Πολιτικωτάτων *in ſe tranſtuliſſe ſtudia, ingenia, ſenſus, operam, induſtriam, ipſum denique ſpiritum. Quod vt credas,* Lector Beneuole, *hoc habe indubitatum probationis argumentum. Quid enim verò ſapiunt illa, quę ſub* Aphoriſmorum *nomine Politica publicat documenta? Ex his vel fundare, vel conſeruare, vel amplificare, vel curare, & mutare in melius ſi*

Remp.

Remp. volueris, ea tibi ſuppetent fundamenta, quę oculati benè non ſatis viderint, auriti non ſatis audiuerint, & prudentes fortè ſatis non animaduerterint, nec ſatis accuratè tractarint. At quis ridet Democritum, *niſi qui ridetur à Democrito? Verborum ſatis eſt. Patieris*, Lector, *vt* Aphoriſmi *nomen in hanc rem ſuam transferat; quod ſi non vſurpauit Philoſophus pręciſè vocabulum, certè poſt varias determinationes Librum ſcripſit* χειροτονιτῶν, *hoc eſt Electorum, quorum naturam ſi ſcruteris, procul dubio inuenias Priſcorum morem fuiſſe, plurima notare, plurima obſeruare, in vnum plurima redigere, de quibus poſtea per otium ferrent iudicium, & in ordinem digererent. Eiuſmodi, vt poterant dici Rerum Obſeruationes, Rationes nondum digeſtę, nec-*

dum

dum conſtitutę, nec definitę, ita iure vel optimo has maturè excogitatas, certas, ac determinatas ſententias Aphoriſmorum *nomine compellare debueris, vbi ſi nomen diuerſum eſt à Democrito vſurpatum, facilè permittat Cous Amicus illud huic dicendi modo, quandoquidem eadem forma, eadem ſubſtantia, dicendi modus idem, cum ſententia generali, graui, breui, vera. Hinc ſi Auctor, quod caput eſt, nullum ſtylo confodit, niſi qui priùs eum inſectatus eſt, idque ſine iurgio, & modeſtè, adulari etiam neſcit, ore rotundo profert omnia, nemini profectò improbandus, cum eius è calamo, hoc eſt animo, melle dulcior fluat Oratio, quę ſi cui varia videtur, verſus meminerit Italici, Nihil pulcrius, nec elegantius in rerum natura, quàm quod varium eſt, & multiplex; quo quidem dicen-*

dicendi genere non ſolùm prouocat ſuam gentem ſub notitiam, & acumen ſuum, ſed vel diuiſos per alia Europę loca, & ignotos in admirationem Viros, omni Scientiarum, Artium, Diſciplinarum genere preſtantes Viros, adeò vt exemplū, & ornamentum huius ſęculi futurum, ſi Fata euicerit, & Inuidiam, quam non timet, profligarit, Tibi (Lector Beneuole) vel iureiurando affirmare poſſint vniuerſi. Bene Vale.

Idem ad Auctorem

Ne timeat Inuidiam.

TV caue, defendas, quamuis mordebere dictis,
Pentathlon eſt quinum hinc, inde Patrocinium.
Democritum ſeu tu ſpectes, hinc Pentathlus audit,
Seu Sacra, quę inde Tibi Purpura Quina fauet.

D.

D. Aloyſij Picinardi.

Alluditur ad Morales Heracliti Fletus Eiuſdem Auctoris.

FLeuimus humanos milleno lumine Caſus
Bonome, nã Lacrimis lumina Flere doces.

Nunc Ridere iuuat mortalis Gaudia Vitæ,
Nã tua nũc Riſus nos monumẽta docẽt.

Hinc te miretur Lacrimis coniũgere Riſus
Quiſquis amat Fletus, Gaudia quisquis (amat.

Vltima parturiũt inopinos Gaudia Fletus,
Gaudia ſed Fletus nunc inopina parit.

D. Si-

D. Simonis Santagatha.

Alluditur ad Morales Fletus Auctoris.

ERudiunt alij Sapiẽtes fletibus orbem,
At Tu vel Riſu, *Bonome*, ritè doces.

Quę rides *Superi mortalia gaudia rident*;
Fleuiſſent tecum, at Vita beata negat.

D. Floriani Maluetij.

RIdeat hęc quisquis non eſt Democritus. Vnus
Flens, ridere poteſt Pẽtathlon, Ex Epheſo.

APHORISMI
Centuriæ Primæ
MORALIVM RISVVM

CÆSARI S.R.E.

CARD. FACCHENETTO

Io: Franciſcus Bonomius

DIVTVRNITATEM.

V*T potiùs mea in tuas animi dotes innoteſcat obſeruantia, quàm vt meum tuo Nomine decorem nomen, hanc* Aphoriſmorum, *vel meliùs dixerim* Moralium Riſuum Centuriam *E. T. do, dico. Lectio-*

nem illis impertire, ſi enim hominis eſt ſcripſiſſe, intellectus fuit dictaſſe. Quæ ad ſalutem attinet Medicina, nonniſi per aures exhauritur, eſt quippe Philoſophia, non catapotium. Faxit Deus, vt horum ſynceritas Riſuum *eas prænuntiet exultationes, quibus è tua perfundetur animus exaltatione, ſi Te ad Maximam, quam precor, felicitatem videro ſublimari. Viue.*

DEMOCRITVS,
SIVE
Morales Riſus
in
Quinque Aphoriſmorum Centurias editi.

In Mundo lacrymarum ſpecu cæteris præeſt qui aptior ad ridendum.

I.

HOminem eſſe, humanitatem excedere; in Mundo, & extra Mundum morari; naſci Vitijs, vi-

 uere

uere Virtutibus; paſſionibus ſubiji-ci, paſſionibus non cedere; oriri cum lacrymis, mori cum Riſu, per quàm difficillimum. Intereſt itaq. Mortalem ſe noſcere, contentionibus genitum, rationi natum, vt accidentium vicibus prudẽter cõformentur & animus, & corpus, & vterque.

II.

Quicunque aut nobilis, aut abiectus; aut imperans, aut parens; aut doctus, aut ignarus; aut felix, aut miſer, miſer eſt. Vnus RISVS ſunt omnia.

III.

Terrena faſtidire ſaluberrimum, hanc niſi nauſeam prouocet deſperatio. Nimię tamen eorum dilectionis antidotus non exhibenda.

IV.

Vbi deſperatę menti conſilium ſubuenerit, Vitium vertitur in Virtutem.

Vera

V.

Vera eſt prudentia, quę vt patitur neceſſitas prudentem efficit, ac imprudentem. Vitioſa non eſt Vitij exercitatio, quę tempeſtiua. Haud doloſè dolus effugit dolum. Bonum ſępè ex malo naſcitur.

VI.

Maiores poſt odia beneuolentię. Nihilominus ſapiēter nimię dilectionis vitatur occaſio, ne acerbiora inde pullulent odia.

VII.

Vbi animus leuiſsimo motu vehemēter affligitur, breuem Rationis indicat vitam. Necti debent Conſilium, & Conſtantia.

VIII.

Vituperabilis in vnoquoque ſuimet exaltatio. Ea tamen vitioſa humilitas, quę ſuas, alienaſque impedit vtilitates.

IX.

Propriȩ dignitatis pupilla plerunque auri allucinatur fulgoribus, vt in dedecoris foueam facile reddant prȩcipitium.

X.

Inueteratus aliquo in corpore Laſciuiȩ ignis nec gelu ȩtatis extinguitur.

XI.

Qui magis vinctos tenet affectus, liberiorem poſſidet animum. Suarum tamen paſſionum Principem eſſe oportet, non Tyrannum, neq́. Nutritium. Summa nocet ſeueritas; ingens officit indulgentia; ȩqua iuuat moderatio.

XII.

Cum timor ad vim aliquem induxerit, nulla Tyrannis deterior; ſed quoque periculoſior. Vult odio ſibi animos conciliare, quos amore deberet.

XIII.

Nè doleat qui natus cùm fuerit, patitur. Dum orimur, ſi non morimur, in arenam ſaltem deſcendimus, cum ærumnis luctaturi. Deme, quòd ſolus timor mille mortes, ipſa nec eſt ſine damno victoria.

XIV.

Lubriciora nunquam veſtigia imprimit Princeps, quàm cùm pedem mergit in ſanguine.

XV.

Anxiè Mors ab eo eſt quęrenda, qui ſuę quietis eſt anxius. Nonniſi iter ad Mortem Vita. Illam prius ſortiri, eſt citiùs quieſcere.

XVI.

Iniuſtum Tyranni edictum pro lege tolerandum, vbi pro ſacrilegio tollendi vires deficiunt.

XVII.

Illius ſolùm eſt Mortem timere, cuius obcęcati ad eam pro Hominis fine dignoſcendam ſunt oculi.

XVIII.

Omne bonum eſt Virtus, quia ſolùm ſeipſa eſt.

XIX.

Summum intrepiditatis attingit animus, ſi magis ſcit calamitates perferre, quàm eum ipſę valeant perturbare.

XX.

Grauius, leuiſſimum licèt, crimen eſt, quod nunquam emendandi animo perpetramus.

XXI.

Sortis munera rectiùs tenentur, probè prodigendo, quam prauè poſſidendo.

XXII.

Non aliud bonum ab eo curandum, qui Auri ſimul, ac Virtutis (ſi coeunt)

unt) eſt dominus. Totum in ijs poſſidet.

XXIII.

Beatitudo regnare non credendum. Tàm pij regnant, quàm impij. Aula, omnium malorum aggregatio, beatum nequit efficere.

XXIV.

Haud iuſta eſt Pietas, quę ęquo opponitur, ſed quę iniquo.

XXV.

Vbi ius fuerit in armis, aurea Dominanti eripitur ſecuritas.

XXVI.

Leuis afflictio, quę finis ſpe careat, grauior eſt, quàm quęuis intolerabilior, quę proximum fini habeat initium.

XXVII.

Fortunę, ac Corporis bona, duo ſint licèt, animi bono, quod vnum eſt, nullatenus cedunt. Illa eunt,

ac redeunt, hoc nullis ſubiacet vicibus.

XXVIII.

Nulla maior ignauia, quàm lectio ſine boni electione in Libris.

XXIX.

Grandior eſt, qui Tuguriolum colit, quam qui Regiam. Non eſt magnus qui alijs, ſed qui ſibi imperat.

XXX.

Veritas eo politiùs veſtitur, quò ornatibus nudior.

XXXI.

Palatum vellicet fames, non ſapor. Sumptus pro luxu cibus naturam opprimit, non ſubleuat.

XXXII.

Tutum duntaxat Dominantis Sceptrum eſt ſeruata in pœnis inopia, in pręmijs copia.

Quis

XXXIII.

Quiſquis Homini Canis eſt, Feras in ſe eſſe Homines meretur.

XXXIV.

Puniunt Bonos Superi, non vt puniant, ſed vt probent, neue in ſcelus deflectant.

XXXV.

Cui leue Dignitatum euadit pondus, aut à ſe excutit, aut minuit vitioſè. Qui ab ijs grauatur, ijs procul dubio affert grauamina.

XXXVI.

Quę immerentibus exhibentur obſequia, eorum Dignitatibus, non ijsdem, pręſtantur.

XXXVII.

Surſum eundi ſemita non eſt ſeſe illuc extollere, ſed ab alijs extolli.

XXXVIII.

Qui ad plures naſcitur glorias, abiectus eſt, ſi in paucis ſolùm ſuam collocat ſatietatem.

XXXIX.

Sublimi aliquis ſidera tangit vertice, qui ne palmum quidem ſuas à Terra ſubleuat cogitationes.

XL.

Sanius Principi cōſilium eſt Regnum in tuto ponere, quàm iras ad ſęuitiem deponere.

XLI.

Ibi maior Bonitas, vbi minus eſt pręmium. Ipſa ſibi merces.

XLII.

In offenſionibus magnis, quę diu latet vindicta, in offenſorem denique ſeueritatis exerit abſceſſum.

Con-

XLIII.

Conditionem minuere nihil obeſt, vbi Ratio immota perſtiterit, atque infracta.

XLIV.

Animorum captio per beneficia vix poſſibilis, per vim facilior.

XLV.

Sicuti è Vitiorum paucitate Virtutis magnitudo perpenditur, ita Dominij vaſtitas è Dominantis iudicio, non populorum quantitate, eſt menſuranda.

XLVI.

Nulla eſt Liberalitas, quę nimis exhibet. Eum, cui offert, ad id, quod nimis eſt, prę verecundia non acceptandum deuincit.

XLVII.

Vnicuique proſunt proculcationes. Malis pœnas minuunt. Bonis meritum augent.

De-

XLVIII.

Decens eſt timor, quem parit Ratio, non ſuſpitio.

IL.

Fautricem ſibi non debet Fortunam precari, qui aduerſanti reſiſtere eſt impotens. Serenitati ſuccedunt imbres.

L.

Fideles qui excubias habuerit Princeps, bonus Populis erit excubitor. Mille Argos vnus ſoporat Mercurius.

LI.

Facillimè falluntur Homines, dum coluntur. Tutiùs mordet Canis, dum blanditur.

LII.

Quamuis horribilius ſit propriâ, quàm alienâ manu interfici; attamen alterius miniſterio mors exhibita adeò intolerabilis eſt, vt noſtrę necis crebrò nos eſſe au-

ctores

ctores malimus. Queuis ſpecies à proprijs indiuiduis inuicem deſtrui ęgerrimè ſuſtinet.

LIII.

Eius eſt aliena irridere infortunia, qui proprias ſcit deridere fortunas.

LIV.

Aſſuetę ad maledicendum linguę, etiam cùm eos, quos ſcimus optimos, pro talibus commendauerit, vix credendum.

LV.

Nulla ex merito poſcitur gloria, ſi quęlibet ex dictis, aut factis quęritur. Quę ex dictis, iam ſpirauit; quę ex factis, iam pręterijt.

LVI.

Haud dedecus ad malos confugere, dummodo probitas conſeruetur, vbi deſperata inter bonos ſalus.

LVII.

Cogitare quid velimus, ſolùm cùm volumus, plus Chamęleontis eſt, quàm Hominis.

LVIII.

Nullum timore turpius malum. Cęterę paſſiones in eſſentia fundãtur, hęc in ſola apparentia; nec Hominis eſt trepidare, quę non ſunt.

LIX.

Melius indulgentem eſſe, quàm ſcrupuloſum.

LX.

Prę Honoris cura, non Legum timore, Hominum eſt à criminibus abſtinere.

LXI.

Poſt factum remedia ſunt obiurgationes.

LXII.

Vt ſe Hominibus maiorem Regnans declaret, ſi quid humanum excedens poſſe fuerit molitus, cùm ſuperio-

periorem Hominibus naturam non ſortitus ſciatur, minoris, quàm Homo æſtimabitur. Vitabitur Eumenis, non adorabitur Numen.

LXIII.

Amor ſolùm cęcus, quòd obcęcat. Quoad ſe nimiùm, ah nimiùm eſt oculatus! At cęca Humanitas eum vult cęcum, quia ab ipſo obcęcatur.

LXIV.

Sicuti Medicina eſt morborum punitio, ita punitio eſt malorum medicina.

LXV.

Melior dilectio, quàm odium. Ne tamen honori Amor detrahat, cauendum.

LXVI.

Impia illius Principis eſt prudentia, qui potiùs timorem, quàm obedientiam è populis exigit.

Prę-

LXVII.

Pręcipitia ex electione quęſita nullum aut affectus, aut vrbanitatis merentur conqueſtum. Nulla eſt laudanda, aut lacrymanda temeritas.

LXVIII.

Eò Ignauia proficit vlteriùs, quò magis ſuam iactat ſapientiam. Sublimis doctrinę eſt ſeſe ignauum in ſua virtute profiteri.

LXIX.

Potior Amicorum Mortis lugendę occaſio eſt abſentia. At ſi ortum, ac mortem ſimplex dirimit momentum, ſtultè eorum querimur diſtantiam, quos & ipſi tam citò ſumus re uiſuri

LXX.

Sęuiùs, quàm funes, aurea deuinciunt monilia. Hęc animos ligant.

Pote-

LXXI.

Poteſtas violenter exercita breui deſinit. Quę ignis vi tolluntur machinę, ſpecioſo volatu diſſlantur in cineres.

LXXII.

Plereque Subditorum partis affectus ſibi obligat ille Princeps, qui minùs imperat, quò magis poteſt.

LXXIII.

Liberalis fieri incipiat neceſſum eſt, qui Auaritiâ liberari deſiderat.

LXXIV.

Iuſtior ille Dominans, qui reprehendit, quàm qui damnat. Morte melior eſt emendatio.

LXXV.

Triſtis euentus, ſi triſtioris memoriam deleat, antidotus animi eſt, non venenum.

Iniu-

LXXVI

Iniuriam non affert, qui corrigit, ſed qui ſe iactat correxiſſe.

LXXVII.

Maledicentia gemini mucronis eſt gladius. Vulnerantem ęquè transfigit, ac vulneratum.

LXXVIII.

Verè vltrix eſt offenſionum recordatio, quę meminit vt remittat.

LXXIX.

Aurum, quod ex ſuprema fodinę ſuperficie minimo labore effoditur, malleo malè reſiſtit. Exſudandum.

LXXX

Omnem ſubditam tibi reddas paſſionem, tuique met euádes dominator.

LXXXI.

Iudicanti ſuperueuiens Auaritia abortiuam reddit ęquitatem.

Ibi

LXXXII.

Ibi non reſtauratur Prudentia, vbi Ira efferueſcit.

LXXXIII.

Quicunque ex tenui fortuna in magnam repentè abeunt, hi priùs vultures, quàm opulenti.

LXXXIV.

Temeritas abundat, quò deficit iudicium.

LXXXV.

Modeſtię ignis virus odij in amoris mitridaticum vertit.

LXXXVI.

Linguę longitudo vitę profert breuitatem.

LXXXVII.

Quisquis ſermonem irreligioſis depurat dictionibus, deprauatę conſcientię exhibet argumentum.

Lau-

LXXXVIII.

Laudabilius eſt iuuare, quàm iuuari. Naſcimur ad auxilia.

LXXXIX.

Prauis actionibus tributi plauſus noſtrarum nenię ſunt ruinarum.

XC.

Fortunę iniurias in ijſdem vlciſcemur iniurijs, ſi vt malum nobis faceret, priùs coactam bonum facere ei obiecerimus. Non adimit, niſi cui dederit.

XCI.

Qui felle oculos aſperſus alienas videt proſperitates, perfidię laborat icteriziâ.

XCII.

Felix eſt qui in proprijs dotibus à Sorte pauper effici nequit, non qui poteſt ditari.

Qui

XCIII.

Qui ſuperſtes in Mundo, etiam poſt mortem, eſſe deſiderat, labore nè terreatur. In Cœlis moratur Æternitas. Arduus ad illam aſcenſus.

XCIV.

Satis prę̨ſumit ſuperque, qui nihil prę̨ſumit prę̨ſumere.

XCV.

Sę̨piùs cum Superis, quàm de Superis loquare. Nam ſi in bonum, es impotens; ſi in malum, anathema.

XCVI.

Nulla altior ſpeculatio, quàm quę ad ſepulcrum demittitur. Melius ſtudium eſt recti finis viam addiſcere.

XCVII.

Animo calamitatibus preſſo aduentitię non obſunt calamitates. Prę̨lia exteriora inteſtinis medentur diſcordijs.

XCVIII.

Propria nunquam affligendi ſumus paupertate, cùm alienis ſcimus nõ inuidere diuitijs.

IC.

Alios nè iudicet, qui damnabilia in ſe diſcernit.

C.

Geniorum prauitas nullam Virtutem, ſi qua ſit, perfectam poſſidet. Ira, atque inſtabilitas in ijs prędominantes nihil ſinunt perficere.

Centurię primæ Finis.

APHORISMI

Centuriæ Secundę

MORALIVM RISVVM

CAROLO S. R. E.

CARD. ROSSETTO

Io: Franciſcus Bonomius

PROSPERITATEM.

H*ilaris eſſe poſtulat quæque ſeruitutis oblatio. Vt eiuſmodi hæc mea ſit, affectibus cordis* Riſus *coniungantur. En E.T. vtroſque. Et Tu hilari inſpice ſupercilio. Tanquam ingenij partus, ſi non amplexu, veniâ ſal-*

tem dignare. Ex hoc obſequentis Calami tractu quanti à me tua ducatur Virtus, deducas. Sceptra abnuit venerari, dummodo tui meriti excolat Eminentiam. Id peragit, quòd Virtus, & Virtus Murice coronata, ipſis vel Diadematibus ſemper præponenda.

MO-

MORALES RISVS.

I.

FOrtitudo eſt cum fortiori ſe imbecillum oſtendere. Alioquin temeritas. Nec vilitas, quę vincit audaciam.

II.

Sermonis licentia omnem bonorum operum harmonyam efficit diſſonantem.

III.

Fruſtranea illa eſt commiſeratio, quę animum non addit. Poſſibile de calamitatibus deſperat trophœum.

IV.

Ea recognitio ingrata eſt, è qua non oritur dilectio. Ipſę vel beluę ſuum eſſe arbitrantur cibantem lambere dexteram, quam ſecus offendere, vt ſibi ipſis ingenitum, non culpabile.

V.

Beneficia lęto ſemper animo accipiuntur, ſed non lęto ſemper animo inſpicitur Benefactor.

VI.

Tempus opportunitatum pater ad perfectionem quoque ea poteſt deducere, quorum nunquam excogitabilis terminatio.

VII.

Felicitatis expectatio ab alterius pendentis morte, aut impeditur, aut retardatur.

VIII.

Fortuiti euentus encomiorũ merita, aut culpę reatum nulli poſſunt impertiri. In-

IX.

Infortunati ſunt magnę Virtutis Homines, quorum natales fortunati. Qui honoribus hęres ſubſtituitur, eos parandi gloriá deſtituitur.

X.

Prę verecundia magis, quàm cupidine litigia ſępeſępius proſequimur.

XI.

Damnabilis eſt viuendi amor; niſi quatenus temporis, pretioſi adeo theſauri, ſubterfugere tentat iacturam.

XII.

Licentioſę ſcriptiones iuuenilium animorum venena ſunt. Illas effuge, tanquam baſiliſcos. Si videndo non occidunt, occidunt dum videntur.

XIII.

In ijs, quę non habentur, maior ſemper iudicatur felicitas. Alienis ideo commodis inuidemus, melio-

rem in ipſis, quàm in noſtriſmet, voluptatem opinantes.

XIV.

Viris merito, non Gradu prçſtantibus inſeruire, eſt meriti çdificium ſibi ſubſtruere.

XV.

Imperiorum anima eſt veneratio. Abſque illa non viuitur; ſine hac non ſeruantur.

XVI.

Mors vitç vſura eſt. Immeritò illam querimur. Cui accidit, fœnus debitum ſoluitur.

XVII.

Quietis cupido in perpetua inquietudine Hominem agitat. Qui totus contentio eſt Mundus, pacem vetat omnimodam.

XVIII.

Temeritatem eç dicunt exclamationes,

nes, quę Superſim decretis opponuntur. Totum ab ijs regitur, ijs parendum. Qui aduerſus Solis radios audet oculos extollere, periclitatur obcęcari.

XIX.

Minima fundamenti commotio quālibet ędificij magnitudinem relaxat vndequaque.

XX.

Cum temporis progreſſu progreditur iudicium in Homine. Rara in Iuuene prudentia.

XXI.

Vbi contrariorum cōcurrit aſſenſus, maxima vel fidei, vel incredulitatis prębetur occaſio.

XXII.

Satisfactio non eſt, quamuis petita, cupitaue, ex qua imminet nocumentum.

XXIII.

Ficta Virtutum propalatio laudes propagat ſimulatas.

XXIV.

Tempus balſamum verax eſt, quo omnia cordis vulnera tutò ſanantur.

XXV.

Firma ad Coronas naſcendi fortuna, eſt cum pietate Sceptrum mouere.

XXVI.

Pręcipua Principum eſt prudentia tales ſe in rebus gerendis pręſtare, quales poſcunt haberi.

XXVII.

Iniuſtę proculcationes demum nonniſi ad pariendam in cordis oceano tranquillitatem inſeruiunt.

XXVIII.

Cuicunque vulnerabile pectus eſt, huic Satyrę in calamo retinendę.

Ple-

Plerunque ſanguinis pelagus atramenti guttam delere haud ſatis potens fuit.

XXIX.

Amouenda ab Auctoritatibus ira, & vocandum Conſilium. Illa ad nihilum, hoc ad ſummum poteſt eas perducere.

XXX.

Eadem res diuerſo in ſubiecto varios producit effectus. Cicutę venena hominibus ſunt, mitridatica auibus.

XXXI.

Principes eę ſunt tabulę, è quibus actionum delineamenta Subditis imitanda. Si informes, picturis tantùm informibus, proprio defectu, ſuas Regias decorabunt.

XXXII.

Satyrographus magis vitâ periclitatur, quàm ſperare debeat plauſus. Affert ignominias; non laudem reportaturus.

Diffi-

XXXIII.

Difficilè decipietur, cuius oculi Familiarium corda poterunt intueri; non ſic qui ſolos vultus inſpexerit.

XXXIV.

In repentinis calamitatibus prima Hominem deſerit Prudentia; ipſi quippe deficit tempus.

XXXV.

Naturalium Proximi defectuum tolerantia quintum eſt elementum, quo verus componitur Sapiens.

XXXVI.

Quoniam Virtus eſt Ignis, qui maiores concipit flammas, quò magis agitatus, Docti, qui eâ ditantur, probantur agitando.

XXXVII.

Prudentis eſt malum vitare prȩuidendo; fortis, poſtquam acciderit, tolerare.

Im-

XXXVIII.

Improbarum ictus linguarum graues ſunt timentibus, leues temnentibus.

XXXIX.

Deſperatus ille eſt dolor, cuius ad audienda ſolamina obturatę ſunt aures, ex quibus poſtea aut rationi, aut ſupremę voluntati remittatur.

XL.

Peruerſę Fortunę impetus dura reddunt Fortium pectora. Obſtinata certamina bonos efficiunt Milites.

XLI.

Mors Naturę leuamen eſt, non pœna. Ab iniurijs Fortunę ſubtrahit, ac Temporis.

XLII.

Conſtantem aduerſus animi Virtutem aduerſę Sortis omnes hebetantur ſagittę.

Quot

XLIII.

Quot dies viuimus, tot gradibus ad ſepulcrum accedimus. Satius igitur foret minùs viuere, vt illud tardiùs attingeretur.

XLIV.

Fortunam ſectari eſt ea terere veſtigia, quę pręcipitia miſcent aſcenſibus.

XLV.

Veri amoris titulum non meretur, qui obiecto moritur emoriente. Profani dedecus ſibi venaretur ille Amator, qui lacrymarum guttis ad excauandum monumenti lapidem indigeret.

XLVI.

Minores merito honores Hominem vilitant, non extollunt.

XLVII.

Quę Iuſtum premunt proculcationes, pondus palmam flectens imitantur.

tur. Ad maiorem illius exaltationem deſeruiunt.

XLVIII.

Iniuſtus ille eſt angor, quem afflictio producit pręcognita.

IL.

Fatum eſt in ſęculi ignorantia anguſtiarum nubibus Sapientes obuolui. Solem non perferunt noctuę. Cunctorum oculi in eo maculas inueniunt, nam quod perpeti quis nequit, ſtatim condemnat.

L.

Mors, quę Vitę initium Sapienti eſt, tanquam Mors nonniſi ab oculis Vilium trepidatur, qui magis dormiunt, cùm magis vigilant.

LI.

Difficilè accidentibus ſese diſponere, eſt animi imprudentiam oſtendere. Mala Hominis argumentum Homini prębent.

Senſus

LII.

Senſus voluptates venena ſunt ſaccharo inuoluta. Eodem occidunt tempore, quo delectant.

LIII.

Optimum foret grati animi officium beneficia ſemper concomitari, & tamen plerunque moritur obligatio, vbi oritur fauor.

LIV.

Virtutes diuitias interdum poſſunt aceruare; nunquam diuitię locupletare Virtutibus.

LV.

Vnica Heroum eſt quies parta ſudoribus gloria.

LVI.

Virtus, quę impaſſibilis eſt, Hominem accidentibus minimè alterabilem potis eſt efficere.

LVII.

Ad Sapientem laudandum nulla potens mortalis facundia. Sat illę ab Hominibus nequeunt dotes exaltari, quę Hominem ab Hominum numero exaltant.

LVIII.

Eximię Virtutis Homines Gradibus decus addunt, non decus ab ijs reportant; ſicuti è contra Ignaui Gradibus detrahunt, pro honore vel ipſis dando, vel ab ipſis referendo.

LIX.

Aulam ſequi, vt felicitas acquiratur, eſt inter calamitatum conuentus quęrere voluptates. Fugiendum ab eo riſus oblectamen, qui in Regijs fletuum eſſe particeps minimè voluerit.

LX.

Potentes à Miſero fugiendi. Aurum, ac ignis mutuam renuunt ſocietatem.

Maio-

LXI.

Maiorem ille iactauerit Virtutem, qui potiùs cum Virtute operari, quàm ſuam exaltari Virtutem peroptauerit.

LXII.

Inferiores actibus verborum ſunt minę. Timeantur illi,temnantur iſtę. Hę fœminę ſunt, illi mares.

LXIII.

Vera eſt Philoſophia, quę agit, non quę meditatur. Morum perfectio, non acies ingenij ita poteſt efficere,vt aliqua ętas celebribus Socratis temporibus nihil inuideat.

LXIV.

Laus non prę ſtanda Viuentibus. Aut pro adulatione taxatur, aut damnatur pro Satyra.

LXV.

Sanguinis ſacrilegium, non viſcerum pie-

pietas in Patribus eſt Natorum vitijs indulgere.

LXVI.

Parem poſtulat gloriam res ſcriptu dignas operari, ac lectionem merentes conſcribere.

LXVII.

Nullus glorię radius eniteſcit, qui ab exſudato Studio non procedat. Illa hoc ſubſequitur, velut vmbra ad Solis lumen ambulantem.

LXVIII.

Cum maximi etiam ſpe honoris grãdia ſuſcipere non laudandum, vbi ęqua honoris poſſit eſſe perditio.

LXIX.

Pręmium optanti neceſſarius eſt labor. Triumphus non acquiritur absque certamine. Nec proprię fortitudinis ſpecimen exhibet, qui hoſtem non aggreditur.

Vera

LXX.

Vera in actionibus politia decoris eſt finis. De hoc ſolo verum axioma, Omnis finis bonus.

LXXI.

Æquum Parẽtibus perſoluit cenſum; qui cùm magnis ſupremę Virtutis, Famęque Genitoribus producatur, proprijs tamen actionibus magnum ſe proclamat.

LXXII.

Animi errores ſtudio corrigendi. Vitia corporis, quippe quę naturalia, vitioſa non ſunt; nos enim penes non eſt illa corrigere.

LXXIII.

Turbationum leuamen eſt tolerantia, non, vt vilis opinatur plebecula, mortis imploratio.

LXXIV.

Niſi oculo prępudentię oculum quoque

que prouidentię Hominum Sapiētia coniunxerit, ſemicęca periclitabitur. Parum eſt id antenoſcere, cui poſtea non conſulas.

LXXV.

Qui ad deſperationem in anxietatibus confugit, ad quę orti ſimus, neſcire ſe indicat. Fręnum in ijs mordere, quę aliter, quàm euenerint, euenire non poſſunt, eſt arrogantis argumentum prębere.

LXXVI

Superbiam ſapit, non prudentiam; quidquid genij impulſu, non conſilij hortamine operamur, quamuis bonum. Nulli hominum tutum eſt rectè agere.

LXXVII.

Haud fugiendę calamitates. Vt humanitatis patrimonium contemni poſſunt, non vitari.

Odij

LXXVIII.

Odij Ceraſtes ſolùm iugulatur terga vertendo. Vnicum id bellum, in quo non certare trophœum eſt.

LXXIX.

Peſſimum eſt, cùm id licitum exiſtimamus, quod libitum. Conueniens, non delectans, optima ſummę poteſtatis eſt norma.

LXXX.

Temnere debet Magnanimitas quidquid temerè molitur Malignitas. Malum ab eo duntaxat trepidandum, qui illud meretur.

LXXXI.

Animi dotes, non originis dignitas ęſtimanda. Quilibet Alcidem poteſt ęmulari, non quilibet ab illo deſcendere. Maxima omnium nobilitas Virtus.

Ad

LXXXII.

Ad Nominis ęternitatem minimè aſpirandum. Memoriam quidem, viuum ſe in hoc Mundo vixiſſe.

LXXXIII.

Meriti abundat pecuniâ, qui Virtutis poſſidet fundum; decoquit inter theſauros, qui illa deſtituitur.

LXXXIV.

Vita eſt hęc Vita ſolùm viuenti, vt eos irrideat, qui illam lugent miſerijs, breuitati, ac termino ſubiectam.

LXXXV.

Sanguinis parendum legibus. Cùm tamen Iuſtitię Statutis non derogant.

LXXXVI.

Per quàm difficillimum eos proprio nomini vitam dare, qui alienę Virtutis perimunt partus.

LXXXVII.

Extinctum nimis piè lacrymari, eſt in ſeipſum deſęuire. Viui (flentis ſcilicet) ſalutem exponit periculo.

LXXXVIII.

Alterius iacturâ progreſſus facere ſtudium iniquum eſt. Haud in ruinis ędificia.

LXXXIX.

Natus, qui ad ſui gloriam Auorum geſta oſtentare deſiderat, in propria virtute, ac prudentia debet id exequi.

XC.

Dignum laude eſſe, non laudari curandum. Virtus perpetuò vera, Fama vt plurimum mendax.

XCI.

Dum aliqua illuſtri in Domo quiſpiam mali exitus naſcitur, illicò obtenebrata illius familię moritur clari-

claritas. Aduerſum ex oppoſito.

XCII.

Difficilis beneficiorum collatio. Si indigentiam opitulatio preuenerit, perfectum fuerit beneficium.

XCIII.

Rectitudo ſeruanda; absque tamen iactantiâ. Noſtrum eſt bonum exequi, non id tantummodo conſulere. Verba ſine actibus ſunt habitus ſine corpore.

XCIV.

Qui in multi poſitus medio, pauco fuerit contentus, multo non indigebit. Pauper eſt qui ſemper, diues qui nunquam cupit.

XCV.

Vbi Pauperum patronus fuerit Princeps, nunquam, eò quod defendentibus careat, gemebunda iacebit Innocentia. Auri pretioſitas mille criminum rea nunquam Aduocatorum inops. Qui

XCVI.

Qui Rationi vixerit, non de facili morietur Paſſionibus.

XCVII.

Verbis potiùs, quàm verberibus, rigidum eſſe oportet Pręceptorem. Non dolor, at timor, ad Studia efficit alacres.

XCVIII.

Non inalterabilis temperamenti eſt, cuius humores ęquè commenſurantur; ſed qui pro ictibus blanditias, ac pro blanditijs Fortunę ictus viciſſim ſuſcipit.

IC.

Pronepotum mores, non ſupellectilis opulentia nobilis ornatum Domus componunt.

C.

Stultitiarum Stultitia eſt pedem catenis committere, vt acquirantur diademata.

Centuriæ Secundæ Finis.

APHORISMI
Centuriæ Tertię
MORALIVM RISVVM

NICOLAO S.R.E.

CARD. LVDOVISIO

Io: Franciſcus Bonomius

SALVTEM.

H*Iſce dudum celata ſub* Aphoriſmis *mei erga E. T. obſequij veritas demum pateat. Exhibitum à me Tibi eorum munus non otij fructus, ſed otij fuit negotium. Hoc vno ſolummodmi hi gaudeo, gloriorque, quòd*

ſi in inuentuum ſubtilitate acumē iudicij non oſtentauero, in electione ſaltem Illius, quem proni venerantur, id exequar. Ingenij igitur paupertatis miſereſce, ac deuoto mentis affectui, quod potes, arride, ſi ſuam oblationē probatam, & acceptam vis exiſtimet ille, qui E. T. & proſperitatem precatur permanentem, & famulatum profitetur immutabilem. Vale.

MORALES RISVS.

I.

AMictuum paupertas animi diuitias non vilitat. Corporis habitui longè præeſt, qui intellectus.

II.

Ille hoſtem ſibi ventrem exiſtimet, qui alacre ad ſublimiores ſpeculationes ingenium deſiderat. Alter alterius motor.

III.

Morum puritatem vilis animi deturpat opprobrio plebecula, quia nihil ſceleſtum iudicat, niſi quod

Leges vetant pro crimine.

IV.

Epularum lautitia ad Naturę exigentiam, non cupidinis exceſſum, metienda.

V.

Vbi incremento vlterior deeſt proceſſus, propior accedit finis.

VI.

Morum dulcedo in Sapiente, eſt amaritudo, quę Liuorem interimit. Virtus enim, ac humilitas, non de leui in eodem reperiuntur.

VII.

Pernicioſum ſemper fuit proprijs laudibus libenter aditum recludere. Illę compedes ſunt, qui ſeueriorem etiā cognitionem ad ſuorum defectuum moderamen properantem impediunt.

VIII.

Miſerorum querelis non debet ille Prin-

Princeps ſurdeſcere, qui mutas maledicentium linguas vult experiri.

IX.

Cui ad implorandum in calamitatibus auxilium non deficit lingua, nec deſit periculis erepto ad propalandas obligationes.

X.

Verè imperturbabilis in eo pectore eſt felicitas, quod ſuos ſenſus ſupremę conformat voluntati.

XI.

Pro debitore magis optandus eſt, qui non ſoluit, vt ſemper beneficiorum ſeruet memoriam, quàm qui ſoluit, ne ampliùs reminiſcatur.

XII.

Amicum ea nè poſcas, quę & ipſe nolles poſtulari. Alioquin absque ratione de ipſo querèris, ſi tuis abnuerit petitionibus.

XIII.

In quacunque re ſilentium Virtus. Vitium ſolummodò in negandis Virtuti laudum cenſibus.

XIV.

Mens hominum, aliquam determinationem aut trutinetur, aut ſtabiliat, nunquam ab honeſtate ſeuocanda.

XV.

Propoſita ſibi in actionibus etiam duriſſimis perſeuerantia dimidium impertitur triumphi. Militem, qui poſt duas lati gladij percuſſiones retrocedit, victorijs natum nè cenſeas.

XVI.

Suſpendenda in dubijs determinatio. Non quidquid veriſimile illicò verum; nec ſemper falſum quidquid primo aſpectu videtur incredibile. Sępe Veritas, ac Mendacium perſonam ſibi viciſſim commodant.

In-

XVII.

Intempeſtiua acceleratio proximam potiùs deſiſtentiam indicat, quàm diligentiam. Propinqua extinctioni lucerna celeriores multiplicat flammulas.

XVIII.

Ad aliquod facinus impediendum, inſtrumentum melius eſt timorem incutere; peius, iram excitare.

XIX.

Demens eſt, qui ingenio caret ad deridendum humana cuncta veluti dementias.

XX.

Ille ingenti eſt prȩditus animo, qui ad irȩ impetus habet exiguum.

XXI.

Satius Scientiarum diuitijs intellectũ ditare, quam theſauris materialibus ȩraria.

Vera

XXII.

Vera epularum iucunditas in ijs tantùm dapibus delibatur, quarum apparatrix abſtinentia.

XXIII.

Humanę naturę conuenientius rectè agere, quàm rerum cauſas contemplari.

XXIV.

Non ſuis caret Virtutibus vel ipſum imperandi exercitium.

XXV.

Haud ſat ęſt boni ſanguinis, meliorumque eſſe morum, ei, qui cum improbis verſatur. Nimis hominum natura ad malum procliuis. Quilibet fortunatior Planeta malignus euadit, cum aduerſantibus cohabitans.

XXVI.

Qui Aulâ vult perfrui, doloſas Aulę oderit iucunditates.

Spe-

XXVII.

Speculatrix intelligentia perfecta non eſt cognitio, ſed vmbra, & imago verę, & ſubſiſtentis ſcientię, quę in ſupremo totius Motore ſolùm reperitur.

XXVIII.

Melius inter ſterilitatis miſerias Vrbes cingere, quàm inter Annonę largitates. Homines reddit ſtolidos abundantia, ingenioſos penuria.

XXIX.

Dum Conſiliarios, ac Gubernatores eligunt Reſpublicę, vtilitatem honeſto pręferentes, Doctos commendant, ſed Rectos promouent.

XXX.

Laudabiliores eę ſunt Virtutes, ex quibus ingentior alteri deriuat vtilitas, quàm poſſidenti iuuamen.

XXXI.

Principibus, qui Numinum inſtar coluntur,

luntur, cordi eſſe debet clementia. Impropria Diuinitati ſęuities.

XXXII.

Homo, qui ex ſe pars Mundi eſt, ſi à Mundo ſeiunctus conſideretur, nonniſi ad aſpectum Homo eſt.

XXXIII.

Ibi ampliorem meretur Pietas gloriam, vbi iuſtior vltionis occaſio.

XXXIV.

Speculantes Scientię nequaquam ſtultitię ſunt, nec deluduntur à Superis, cùm earũ auxilio ad Summi Entis cognitionem nitimur peruenire.

XXXV.

Lapilli, qui Tyrannorum Coronas gemmis condecorant, magis ad lapidandam eorum conſcientię prauitatem, quam ad decoranda inſeruiunt diademata.

Alie-

XXXVI.

Alienam Virtutem absque ęmulationis propoſito admirari, eſt proprię turpitudinis pretio debitum vectigal perſoluere, absque debiti ſolutione.

XXXVII.

Ad cupidinem vetitę rei magis inflammat, qui aliquid fœminis prohibet.

XXXVIII.

Vir alicuius Virtutis pręditus facultate alijs potiùs, quàm ſibi naſcitur.

XXXIX.

A Morte, tot rea homicidiorum, nec ętas ipſa, quę propter annorum teneritatęm, culparum eſt neſcia, euadit incolumis.

XL.

Supernę Iuſtitię permiſſum eſt, impios periculis fidere, diffidere verò incolumitatibus, vt criminum pœnas incautè ſibi quęritent.

Te-

XLI.

Temerarium eſt ludicros ingenij cogitatus paginis inſerere, vt famę veracis, meſſes proinde colligantur. Triticum nunquam ex auena ortum eſt.

XLII.

Humani faſtus vitreo vaſi ſunt ſimiles. Quò maiores, eò fractu faciliores.

XLIII.

Magis Fortunę vicibus ſubijcitur potentis Viri conditio, quàm Pauperis. Nihil is habet, quo priuetur, ille multum.

XLIV.

Cùm animus in ſummo anxietatum extiterit, minor illius errorum facienda commemoratio. Ad hos enim dum reflectit, remedium illis non applicat, ſicque ad deſperationem acceleratur.

XLV.

Mali commercium claro Natalibus Ado-

Adoleſcenti flamma eſt, quæ ad omnes Virtutis actus eius animum indurat.

XLVI.

Poteſtas non partum labore Hominis lucrum eſt, ſed Superûm munus; non ſic porrò Virtus.

XLVII.

Fraudulenter adeò ſe gerit Fortuna, vt ſæpeſæpius ad deridendum arrideat; amplexetur ad iugulandum.

XLVIII.

Memoriæ tenendum, quæ tranſactis accidentibus applicata fuerint remedia, vt præſentibus ſubueniatur infortunijs.

IL.

Virtus criminis loco habetur, vbi regnat Ignauia. Sacrilegium eſt Palladi vouere, vbi imperant Mydæ.

L.

Quæ nimis ad vindictam currit Poteſtas,

ſtas, breui ſe deſtruit. Nullum violentum durabile.

LI.

Minor in felicitatibus mori infelicitas. Demum poſt gaudia luctibus ſolùm ſuperſtites eſſe poſſumus. Fortunæ moles, cùm prçſcriptum attigit ſignum, regreditur.

LII.

Minùs miſerę ſunt Mendicorum miſerię, quàm Diuitum. Quæ his accidunt, è propriarum opulentia commoditatum, alienæque inuidiæ exuberantia fiunt aſperiores.

LIII.

Proculcati pauor Liuoris eſt corroboratio; intrepiditas, eneruatio.

LIV.

Prudentia, quæ omnibus conuenit, neceſſaria Regnantibus.

Com-

LV.

Compar Brutis; qui ratione non vtitur; peior, qui vti recuſat.

LVI.

Prompto animo donandum quod præ virium imbecillitate defendi nequit.

LVII.

Magnanimi eſt progreſſus hoſtium diſſimulare; abiecti, ſolatium ex eius ruinis percipere.

LVIII.

Quæ trepidantur calamitates, cùm non imminuerint, ſuppoſititia tantùm ſunt infortunia.

LIX.

Aduerſantis conditioni vires addunt incœptæ cum iactura contentiones.

LX.

Reportatæ è Fœminis victoriæ nonniſi ignominiam afferunt triumphantibus.

LXI.

In Fortunæ muneribus inſoleſcere, eſt ſe vicinæ calamitatis ignauum confiteri.

LXII.

Suſpectior Principibus eſſe debet dilectioris Miniſtri famulatus. Qui exaltatur immeritò, de leui fit proditor ingratè.

LXIII.

Trepidandi ab illo aſcenſus, qui trepidat præcipitia.

LXIV.

Præuidentia Virtus non eſt, cùm nimia. Vitium fit, ad ſui deceptionem concurrendo.

LXV.

Stellas imitantur voluptates. Illę inter noctis tenebras magis effulgurant; hę inter calamitatum horrores ſuauiùs delectant.

Peri-

LXVI.

Pericula ſæpeſæpius vitantur adinueniendo.

LXVII.

Quò beneficus fauorum Principis Sol peruenerit, omnis efflorefcit felicitas.

LXVIII.

Durabilis potentia non eſt, quę ortũ duxit è tyrannide. Malum fundamen ędificij minatur ruinam.

LXIX.

Infauſti nimiùm influxus Planeta Studioſis eſt Aula. Eius inſectatorum progreſſus, qui augentur per vitia, parùm cum Litterarijs, qui è Virtute proficiſcuntur, conueniunt.

LXX.

Laudem non acquirit periculorum contemptus. Idoneum glorię pectus non poſſidet, qui multi illa ęſtimat.

Illis,

LXXI.

Illis, qui non proprio crimine, ſed ſolâ Sortis perfidiâ, in calamitates inciderunt, is opem ferre debet, qui iure, & merito Magnanimitatis titulum ſibi vult mercari.

LXXII.

Magnum nunquam illud eſt pretium, quod in grati animi gratiam effunditur.

LXXIII.

Puerilis eſt vanitas id optare, quod aſſequi nunquam poſſis.

LXXIV.

Vę illi, qui in prioribus annis eos non apprehenderit mores, quos ſibi deſideret in poſtremis.

LXXV.

Ea verè magna eſt poteſtas, quæ à nulla ſuperatur in beneficijs.

Co-

LXXVI

Copulantur difficilè Natalium turpitudo, ac cogitationum Nobilitas.

LXXVII.

Æquè ex limo coagulatur, quæ Sceptrum ſubleuat dextera, ac quæ ligonem ſepelit in tellure.

LXXVIII.

Maximum inter omnia infortunium ad infortunia non poſſe illacrymari. Erumpens leuatur dolor.

LXXIX.

Aures cordis paſſionibus inuoluti rationi ſemper obſurdeſcunt.

LXXX.

Ob id ſolùm ſemet mordere Liuor effingitur, quòd inuidentem magis, quàm inuiſum offendat. A malo abſtineat, qui malum timet.

LXXXI.

A Sapiente, qui vt talis ſit, totus perfectio eſſe debet, vitanda in ſermonibus falſitas. Mendacium enim, quod, tanquam Veritati aduerſans, Vitium eſt, Virtuti opponitur.

LXXXII.

Aula campus eſt, qui ſterilitatem neſcit inuidiæ, quia fertilis tribulorum.

LXXXIII.

Virium ictus innocens non pauet Cõſtantia. Verè inuulnerabilem reddit culpis carere.

LXXXIV.

Vbi Virtutem ſuperat imaginatio, oritur inuidia; vbi imaginationem Virtus, ęmulatio.

LXXXV.

Is ſolus Aulam ingredi poteſt, qui perfidię peruerſitatibus poteſt reſiſtere.

LXXXVI.

Iuxta habilitatis vires Gradus quærendi. Secus euadunt onera honores.

LXXXVII.

Qui tempore Sapiens non eſt, inſipiens eſt.

LXXXVIII.

Nimis è cæno coagulatum ſe declarat, qui ſuæ carnis limum immodica proſequitur dilectione.

LXXXIX.

Res conſuetum Naturæ excedentes is vetatur profari, qui mendacis dedecus optat effugere.

XC.

Oportet Sapientem cum Pallade etiam tunc verſari, cùm Bacchanalitijs effruitur voluptatibus.

XCI.

Cui inter angorum procellas agita-

tum cor fluctuat, huic tranquillitas vultus eſſe non poteſt.

XCII.

Qui ſatis vult ſapere, multos audiat, ac parùm loquatur neceſſe eſt.

XCIII.

Ille ſuis Subditis placet Princeps, cui proprij placent Subditi. Eundem traxere ortum diligere, ac diligi.

XCIV.

Vbi Virtus efflorer, ibi Inuidia fructificat.

XCV.

Haud dubiè in actionibus magis, quã in fronte, hominum leguntur propenſitates.

XCVI.

Puſillanimis non eſt timor, quem delictorum ſuggerunt morſus.

XCVII.

Sæuiores inter, quæ hominem contur-

turbent, paſſiones priorem obtinet locum timor.

XCVIII.

Amanda ſunt animi, non corporis decoramenta, niſi quatenus hæc exigit Dignitatis conditio. Stulta eſt ambitio carneum limum auro, ac gemmis inuoluere.

IC.

Ignarus eſt, qui ad bona citra Virtutem deſitura aſpirat; quamque veluti diuinam venerari non merebatur, innocuis afficit contumelijs.

C.

Qui abſque labore ſuę certus fragilitatis effici percupit, ſeſe circumquaque proſpiciat, illamque ex earum rerum, quas vbique mirabitur, æternitate argumentetur.

Centuriæ Tertiæ Finis.

APHORISMI

Centuriæ Quartę

MORALIVM RISVVM

DECIO S.R.E.

CARD. AZOLINO

Io: Franciſcus Bonomius

TRANQVILLITATEM.

Q*Vi Virtuti largitur, facultates ſibi multiplicat, non perdit. Imò eiuſmodi prodigalitate nulla parcitas lucroſior. Iurè interim glorior, ſi non Virtutem, id mihi ſaltem eſſe conſilium, quod ſudatos meorum* Riſuum

quæſtus dum E. T. in munus deſtino, in maximi fœnoris cenſum valeat commutare. In memoria habe, Te ex fauore ad illius teneri protectionem, quod Tuo Nomini conſecratur ex merito. Lege, tuere, & fac Valeas.

MORALES RISVS.

I.

QVisquis Hominum loquitur. Qui ſua vult lateant ſecreta, aut in ſe debet retinere, aut illi ſolùm, qui repetere nequeat, propalare. Si enim is, cui ſunt curę, in abdito ſeruare non poteſt, minùs illę, cuius nihili interſunt.

II.

Inexpectati euentus, quò maiores, eò ingentius prouocant ſilentium. Ad maiorem cor deuinciunt admirationem.

III.

Vtilitati coniuncta delectatio in Scriptore non improbanda. Melius tamen, quàm ſolam afferre iucunditatem, prodeſſe; verſutię enim, ex quibus plerunque prouenit delectatio, ad deriſum magis dirigunt, quàm ęſtimationem.

IV.

Finis nobilitas aditum ad omnes eas in quauis re aperit difficultates, in quas illorum vilitas animorum incidit, ac perit, qui turpis ſolùm finis gratiâ operantur.

V.

Petitionum malleo oblata Amici Liberalitas percutienda, vt inde extrahantur beneficia. Suauiores prętant odores aromata, cùm fortiùs teruntur.

VI.

Nulla adeo ſublimis inuenitur pręuidentia,

dentia, quę ſerenum vnius diei ortum cùm viderit, certum occaſus exitum poſſit proferre.

VII.

Difficilè è calamitatum fouea extrahitur, qui, vltrò in ſinu iacens deſidię, vt ſibi opem ferant Viatores, inclamitat.

VIII.

Quę non benè regitur gula, plùs gladio ſæpè euaſit homicida. Interminatum infligit vulnus.

IX.

Doloris experientia ſapientes ipſoſmet reddit inſanos. Effrænem percute calcitionem, fit docilis.

X.

Conſtantię interdum, ac ſagacitatis ſibi vindicat gloriam cogitationum mobilitas. Humanitatis maximi intereſt mutari, cum fructu.

XI.

Alijs coram non patrandum, quod alienam propter pręſentiam punitionem mereatur.

XII.

Vitam edocenti componere nullã dignitas ęquum exhibet pręmium.

XIII.

Nulla Homine merx fallacior. Nè falleretur, etiam die vſus lucernã Cinicus.

XIV.

Interdum ex incompto vel capitè purgatum emittitur conſilium. Non Virtus è cortice.

XV.

Non ſemel in ipſis Fœmellarum pectoribus virilis conſtantia cordis enitiut. E'vili ſilice Ignis.

XVI.

Nulla ſeueriùs vulnerat lingua, quàm quę

quæ lambit; nec vllus profundiorem infligit plagam calamus, quàm qui adulatur.

XVII.

Qui, cùm oporteat, alios punitionibus corrigit, Iouis fungitur officio; qui eas negligit, fit homicida.

XVIII.

Diuitiás licèt immerentibus à Cœlo impertitas intueamur, noſtrum eſt opinari Superos largitores minimè de erroribus poſſe argui.

XIX.

Haud ſtultior illo ſtultus reperitur, qui proprijs ridet, gaudetque dementijs.

XX.

Qui verè ſomno laborat tantam plumarum mollitiem nihili pendit.

XXI.

Vir probæ non eſt conſcientiæ, cuius cor macrum efficit ſuppoſita alterius

rius armentorum pinguedo.

XXII.

Eorum perfectio bonorum quærenda, quæ Fortunæ contumelijs ſeſe valeant opponere.

XXIII.

Timor animis gloriæ cupidis iniquus ſemper extitit Conſiliarius.

XXIV.

Quò plùs carnalium ſcalæ voluptatum aſcenduntur, eò maiores ad deſcendendum parantur decipulę.

XXV.

Quæ certò expectatur afflictio, eò videtur clementior, quò citiùs peruenit.

XXVI.

Ignis, qui perfectarum Virtutum amore nos inflammat, eò recreat magis, quò magis accendit.

Ma-

XXVII.

Magna ingenia, nî Probitate muniantur, in magnos incidunt errores. Æquum Virtuti fit Vitium.

XXVIII.

Aliorum Vitijs indulgere eorum participationi proximum eſt crimen. Eandem cum ipſis meretur pœnam.

XXIX.

Zelotypia eſt hydropiſis, quæ ſuorum malorum ignem eò magis accendit, quò plùs bibendo tentat extinguere.

XXX.

Cum dulcedine ab eo pertractandæ admonitiones, qui proficuas eſſe deſiderat. Quæ cum impetu fertur ſagitta, propoſitum rarò attingit ſignum.

XXXI.

Morum moderationem exemplar meliùs introducit, quàm Eloquentia.

tia. Affectum magis commouent tragœdiarum ſpectacula, quam verba repræſentantium.

XXXII.

Poteſt quidem ſecundi ſanguinis titulus pecuniæ tribui, dummodo tamen pro eo primum offendere caueatur.

XXXIII.

Mirum hoc eſt, quòd diuitiarum cupido in ſenibus magis augetur, cùm in ijs omnis alia decreſcit, atque extinguitur.

XXXIV.

Qui tranſeuntes propter Mundi felicitates, eas animi, quæ omninò manentes ſunt, tranſcurat, ille fabularum eſt Canis, qui verum pro ficto deſerit cibo, & amittit vtrumque.

XXXV.

Abiectus non eſt qui bonis priuatur, ſed

ſed qui merito caret.

XXXVI.

Ea eſt Hominum temeritas, vt Cœlum ipſum prouocare non vereatur. Vę ſi Homo alatus incederet, vt vnum è terra palmum ſe poſſet extollere. Adeò præſumptuoſius euaderet, vt Olympus ipſe illi reſiſtere vix vix poſſet.

XXXVII.

Veri Sapientis eſt nihil mirari, ſi Ignauus ſibi moliatur inſidias. Elementum vnumquodque ſui Contrarij quærit deſtructionem.

XXXVIII.

Vera prorſus ſtultitia eſt Iracundia. In hoc ſolùm differunt, quòd hæc continua non eſt, ſi limitetur, illa interminabilis.

XXXIX.

Peruerſo munitur conſilio, qui cùm iræ poſſit reſiſtere, ipſi tamen, vt

magis

magis commoueatur ea,ſese committit. Incertum eſt quò illum poſſit efferre. Quapropter cùm etiam paſſionis vires proſtraturū ſe ſciat, nullatenus tanquam Homo affectuum famulus, tanto ſe nunquam periculo deberet exponere.

XL.

Melius angores ferre, quàm voluptatibus effrui. Hę à Cœlo nos ſegregant. Illi ad ipſum confugere edocent.

XLI.

In armis ſęuire, ferociam ſapit; in dilectione deſipere, vilitatem. Medius limes tenendus. Extrema queque vitioſa.

XLII.

Omnes licèt ad dominandum exoriamur, immeritò tamen ſub mancipij iugo queritur famulus. Ex Naturę inſtituto magnis parua ſubordinantur.

Nulla

XLIII.

Nulla adeò ſuauis in morte dulcedo, quę ex horrore eſſe ſuum amittendi amara non efficiatur.

XLIV.

Iuuentutis otia ſudores prouocant in ſenio. E' contra Adoleſcentium labores ętati decrepitę quietem permittunt.

XLV.

Quem hodie pauperem proſternit Fortuna, cras eriget diuitem. Magni Montes ſemper minoraſcunt; neque id poſſunt absque paruorum exaltatione.

XLVI.

Corporis, Sortiſque incōmoda eius nunquam momenti eſſe debent cruciatus, vt Sapientis animus inde contriſtetur.

XLVII.

Magna diuitia eſt iucunditati coniunĉta Paupertas; vbi ingens paupertas

tas iuncta anxietatibus Diuitia.

XLVIII.

Odia ſeueriſſima ex immodico vt plurimum producuntur affectu.

IL.

Proficiſcitur ex eius animo ęquitas, quem theſauros cumulandi cupido corripuit.

L.

Si quę in Mundo perfectę felicitates, duas tantùm eſſe mihi perſuadeo; primam, minoris licèt momenti, beneficium conferre; alteram, longè ſuperiorem, reſtituere.

LI.

Facilis ille euadit labor, qui libenti ſuſcipitur animo. Grauis, ſed non pœnax Liberorum educatio, quia ex electione procedit.

LII.

Sępè irâ efferueſcens diſcurſus vultum

tum pudore, ac cor triſtitiâ inuoluit.

LIII.

Sola Diuinitas ea eſt operatrix, quę ad ſuas actiones humano haud indiget auxilio.

LIV.

Fortunatum illud eſt Dominium, in quo obſeruantię Legum exemplar pro lege ipſe proponit Legislator.

LV.

Qui nulli exhibet fidem, malus eſt; peior tamen qui omnibus credit.

LVI.

Quidam adeò iniqui reperiuntur, vt ſi quis corda illis amore irriget, odium metat plerunque.

LVII.

Leuis calamitas infortunium ei non eſt, qui ad aſperiores omnes ortum duxit miſerias.

LVIII.

Satius fauorem denegare,quàm promiſſum nunquam adimplere.

LIX.

Breui tranſeunt omnia. Vnica mentis rectitudo Temporis ignorat inſidias. Quidquid humanum, terminabile. Ea ſolùm, quę humanitatem ſuperant, quamuis in homine, immortalitate fruuntur.

LX.

Is bonum proprium agnoſcere non dicendus, qui illud ſolùm nouit, cùm perdidit.

LXI.

Diuinum eſt proprijs etiam ſubuenire inimicis. Amicis auxiliari, hominis debitum; hoſtibus, ſupra humanum operari.

LXII.

Iuſtus nihil trepidat, impius omnia.

Con-

Conſcientię puritas arx inexpugnabilis; prauitas, nunquam ſat munita.

LXIII.

Hoc Ingratitudinis axioma contemptum reddere pro fauoribus. Serpenti blandire, occideris.

LXIV.

Vbi calamitatum morbus medullas animi attigerit, nihil aduerſus accidentia proficiunt medicinę. Ferro, Igneque Rationis, ad illius ablationem, vtendum.

LXV.

Cui non auxiliatur Cœli clementia, nihil proſunt Studium, Scientia, ac Pręuiſio. Quęlibet maiores hominum Virtutes negligentię ſunt, atque ignauię, ſi Superûm intelligentię comparentur.

LXVI.

Mors, quę cęteris meritò ſemper iniucunda, Iuſtis ſolùm gratiſſima

debet

debet euadere. Illis pro ęternę quietis hoſpitio, tranſactorumque laborum prҿmio inſeruit.

LXVII.

Vno excepto Sapiente, reliqui homines ſolùm vt tempus tranſigant operantur. Pro illo tantùm nimis citò volat.

LXVIII.

Vetus Mundi crimen eſt ſudores pro Virtutis adeptione diffuſos tanquam dementias irridere.

LXIX.

Tolerabilis terminos illa non excedit anxietas, quę poſtquam acciderit, poteſt cum hilaritate enarrari.

LXX.

Diues eſt, qui diuitiarum loco paupertatem veneratur, ac totum poſſidet qui pauper, quia nihil curat.

LXXI.

Nunquam, aut ſaltem rariſſimè, ali-

quo

quo bono decedente, aliud ſuccedit. Ita quidem ſemper de malis.

LXXII.

Qui Regio in cubili morbo vexatus affligitur, Lecti maieſtate non minor illi efficitur dolor.

LXXIII.

Cùm damna ſuos habuerint exitus, haud quicquam ſubleuatur lęſus, quamuis mille verborum demiſſionibus ſupplicem ſeſe ſubmittat offenſor.

LXXIV.

Non feralis ille eſt inimicus, qui torquo cum ſupercilio, manuque armis munita hoſti fit obuius; ſed qui cum placidis verbis, illecebriſque ſuauibus inimico blanditur.

LXXV.

Probant infortunia Amicitias. Meliùs frementi in ęquore pius Nauta cognoſcitur, quàm in placido.

LXXVI.

Inſulſiora cibaria mirum in modum ſuauia efficit fames.

LXXVII.

Stultus plerunque paucum curat exaggerare; in multum verò cùm redegerit, & paucum prodigit, & multum.

LXXVIII.

Animi potiùs dotes, quàm dotis opulentia felix conſtituunt matrimonium.

LXXIX.

Non exilis momenti Virtus eſt proprios abſcondere defectus. O quot proborum communem penes cōceptum obtinent vices, quia ſuos errores celare optimè nouerunt!

LXXX.

Indecens Amico promiſſum ſeruare, eſt ei potiùs fidem diffringere.

Tota

LXXXI.

Tota delirat mente, qui firmitatem in humanis ſperans proſperitatibus, liberas pręcipiti genio habenas relaxat. Homo, qui natus ad Virtutes, Vitijs non ſeſe committat; ſcelerum quippe comites pœnę.

LXXXII.

Nullus eo reperitur ignauior, qui humanę oblitus nobilitatis, ſeruire, & pluribus ſeruire non recuſat. Famulari, calamitas; famulari verò pluribus, ſtultitia.

LXXXIII.

Iniuſtus Sceptrorum poſſeſſor ille eſt Princeps, qui inſipiens. Qui Imperijs naſcitur, naſcitur & Sapientię.

LXXXIV.

Ingentis Vir ille eſt Virtutis, qui ſe cupidine capi non patitur, vt Regum Aulas introeat, impietatis prędam euaſurum ſe trepidans;

tanquam veras ſciat diuitias in pietate contineri.

LXXXV.

Eum, qui teſtudinis ortum nactus, dedecet velle aquilarum volatus extollere. Terrenę ambitionis vapor nunquam eleuatur, quin lacrymarum in imbres decidat immutatus.

LXXXVI.

Cùm magni intellectus Homines profundiùs philoſophantur, eò quòd ad ſuprema tracti hęc humana deſpiciant, tanquam Ratione carentes deridentur. Mortales, qui mortalibus tenaciter adhęrēt, eos, qui ab illis ſe diſtrahunt, non homines adiudicant.

LXXXVII.

Inexhauſtum ęrarium eſt, totus ſapientiá refertus Princeps.

LXXXVIII.

Inſipiens ille eſt Nauita, qui tempe-
ſtati

ſtati proximus, ad ſuam ſalutem Palinurus eſſe negligit.

LXXXIX.

Arbor ſpei, ſi conſilio colatur, ingenijque ſudoribus irrigetur, optatę rei fructum ſcit parere.

XC.

Nullum hęc Vita ſuaue adeo ſolatium delibat, quod deguſtatum nauſeam denique non excitet.

XCI.

Potentibus ea ſemper nubila eſt dies, quę alicuius rei ab illis geſtę ſereno non exhilaratur.

XCII.

Non parùm Superi eos adiuuant Virtute pręditos, quibus cùm Sors omnia abſtulerit, Calamum ſaltem reliquerit. Poteſt ille faciliùs, ac feliciùs, quàm Enſis, Mortis ipſius, nedum Fortunę, iniurias vlciſci.

XCIII.

Amara ei Mors videtur, qui dulcedinem viuendi, actionum ſaccharo, immortalem eſſe non cognoſcit.

XCIV.

E' Sapientûm catalogo is delendus, qui ex omnibus indefeſſis ſuę vitę ſtudijs intrepidè mori non didicerit.

XCV.

Peius eſt partas perdere facultates, quàm nullas vnquam acquiſiuiſſe. Neceſſariò malum fit, quod vt bonum fieret, neceſſe non fuerat.

XCVI.

Ea nunquam ſpectabilis euadit opera, quam circum, non vt diligenter, ac ad gloriam, ſed citò, atque ad lucrum artifex elaborat.

XCVII.

Non lingua, vt quidam autumant ſeſe magnę Virtutis Viros buccinantes,

tes, ſed humilitas, ac modeſtia, ſublimis doctrinę hominem propalant.

XCVIII.

Pœnitentis animi demiſſionum tanta eſt poteſtas, vt ex ipſorum Superûm manibus fulmina eripiat.

IC.

Sanum aliquando eſt conſilium, vt ad minorem hominis cruciatum magis id placeat, quod ingratius.

C.

Inuoluta vrbanitatis demonſtrationibus verba auribus tantùm quandoque pulcra ſunt. In arbore interdum fructus, qui oculos capit colore, palatum decipit ad ſaporem.

Centurię Quartæ Finis.

APHORISMI

Centuriæ Quintę

MORALIVM RISVVM

VOLVMNIO S. R. E.

CARD. BANDINELLO

Io: Franciſcus Bonomius

EXALTATIONEM.

S*Vmmum felicitatis apogæum* Riſibus *hiſce meis attingere daretur, ſi, quoniam ijs, quas* **E. T.** *debeo, obligationibus ſatisfacere minimè poſſunt, ad eas ſaltem vltrò confitendum ſufficere probarentur. Mei pauper-*

tatem ingenioli incuſauero, ſi ad hoc ſolaminis mihi parandum non peruenerint, quamuis id aſſequi enixè, atque enixè tentauerim. Ab eo, quod vires ſuperat, abſoluunt & Superi; ac Deus ipſe ſolam affectus reſpicit puritatem, effectus negligit euentum. Vale.

MORALES RISVS.

I.

EXtranea magni auſus facinora, nonnullam dummodo veniam mereantur, faciles reportant plauſus, quòd non noſtratia.

II.

Qui Doctum diligit, quid viui amat, quia Virtuti, quę nunquam moritur, affectus conſecrat; qui Ignauum, cadaueris fit amans.

III.

Genij volatus ab ijs, qui aliqua ducun-

tur paſſione, impediendi ſunt, niſi ad pręcipitia volare deſiderent.

IV.

Qui cùm ad ingrati auxilium laborauerit, nonniſi maleficentię mercedem ab illo reportat, ſeipſum queratur. Quiſquis huic hominum fęci beneficia impertitur, omninò alienat, non dat mutua.

V.

Sępè qui retia alijs tetendit, in illa ipſe pedes coniecit. Auctorem ſuum propria plerunque fefellit culpa.

VI.

Multum optanti id etiam, quod multum, paucum videtur. Ieiunior helluonis venter, cùm ſaturior.

VII.

Auaro tam quod habet deeſt, quàm quod non habet. Species inopię eſt abſque fruitione poſſeſſus.

VIII.

Infelicem in lapſum temerarij ſemper deſinunt volatus. Rationi fidendum, non fortitudini. Puſillus ſcorpio quamlibet gigantem interficit beluam.

IX.

Collatę ex merito, nec petitę, Dignitates meritum augent Decorato. Suffragijs verò obtentę, & danti detrahunt, & accipienti.

X.

Facile regionem mutare, non ſic mores. Quotannis mutat locum hirundo, ſed nullibi garritum.

XI.

Mediocris licèt aliqua ſit pulcritudo, ſi virtutibus formoſa apparuerit, nulla alia venuſtior.

XII.

Mors vetita martyrium ingeminat miſe-

miſeris. Crudele humanitatis fatum, pernicioſum bonum habere, dum malum poſcitur!

XIII.

Apertis tibijs Amico ſui errores propalandi. Secùs, ſacrę leges Amicitię violantur.

XIV.

Qui ſemper vixit in luctibus, inexpectatum ridentis Fortunę aduentum eò lętiori ſuſcipit contubernio. A' procellis nil portu dulcius.

XV.

Grauius ſępè damnum ab Amicis infertur, quàm Hoſtibus. A' quibus non cauetur, facilior proditio.

XVI.

Deſinit miſer eſſe qui moritur, ac beatus incipit fieri, probè cùm vixerit. Ab erratorum occaſione ſubtrahitur.

XVII.

In honoris afflictionibus nondum propalatis hilaritatem vultus oſtẽdere, imò prudentiam ſapit, non fictionem.

XVIII.

Ex legibus animi furoribus ad quoduis difficillimum facinus alacriter ſuſcipiendum, terminandumque non animus deeſt.

XIX.

Interdum quoque Hominis eſt non vti Ratione. Gramen quò minùs colitur, maiores occupat glebas.

XX.

Mundi Oceanus infidi ignominiam non vndequaque promeretur. Natandi in eo peritum nunquam ſubmerſit.

XXI.

Longè errat, qui venali in pectore fidem

dem ſomniat nanciſci.

XXII.

Seruitus cum Imperij dulcedine exposcenda. Sanguinem, nedum lac, extrahit nimia vberum preſſio.

XXIII.

Periculis ſuperior is credendus, qui benè ſeipſum rexerit in proſperis. Tam hęc, quam illa hominem poſſunt proſternere.

XXIV.

Ipſę ſi nimiùm frequententur delicię, moroſę fiunt. Nauſeam inducunt, quantumlibet ſuauè condiantur, quę ſemper eędem, dapes.

XXV.

Duplicem meretur punitionem, qui bonum prędicat, ac malum operatur.

XXVI.

Perdi meretur, qui auxilium reſpuit petere, à quo poſſet impetrare.

Dicto-

XXVII.

Dictorum opulentię ſuccedanea ſemper factorum inopia. Minoris ſunt pretij verba, quàm ęra.

XXVIII.

Periculoſę plenum opus eſt aleę iniquo ſub iudice ęquam cauſam patrocinari.

XXIX.

Melior ſeuera dilectio, quàm proditoria ſuauitas. Amor eſt amantis punitio; fraus adulantis blanditię.

XXX.

Mutua inter nos, Terręque procliuitatem connexio è Supernis nos non debet amouere. Non ei, qui ex terra componitur, dedecus eſt Terram diligere. Eſt quidem ſuę materię illum, à quo fuerit informatus, poſtponere.

XXXI.

Illius intereſt munera reſpuere, qui

ſui

ſui arbitrij eſſe dominus cupit. Seritur, vt metatur.

XXXII.

Non adèo malum eſt, ſua iuuenilium delectationum ſtadia Adoleſcentes percurrere. Iuueniles lapſus, vbi ętas prouectior, in dementias degenerant. Percurrant igitur, ſed vltra Rationis terminos non tranſcurrant.

XXXIII.

Rebellem Cœlo ſe demonſtrat, qui, in auri prope Inferos naſcentis gratiam, illius ſeſe Legibus obijcit.

XXXIV.

Corticem vltra non pręterit ille intuitus, qui in propria alienam quoque non reſpicit vtilitatem.

XXXV.

Seſe non ęſtimet, qui ab alijs deſiderat ęſtimari. Bona de ſe opinio fundus eſt, qui proprio neglectu emitur, non ęſtimatione.

Is

XXXVI.

Is verè ſuas in ſe cognoſcit Virtutes, qui ſe pro Indocto, & diſcernit, & publicat.

XXXVII.

Homo, qui in ſua cęcutit pręſumptione, id etiam, quod humanas ſuperat vires, poſſe percuperet. Ignorat amens, tunc proximas Morti eſſe formicas, cùm alas emittunt.

XXXVIII.

Lydius Modeſtię lapis eſt, acceptas iniuſtè contumelias ęquo animo perpeti. Qui indebitam alijs affert iniuriam, ſibi affert.

XXXIX.

Suam pręuenit Mortem, qui ſuos affectus, vitamque in venalis formę ſinu ſepelit miſer; quę omnium plerunque malorum congreſſus, imò animatus eſt marcor, viſu ſolùm delectans.

Nun-

XL.

Nunquam Superſum otiatur proui-dentia, ſceleribus licèt non oppo-natur.

XLI.

Strenuus ille Dux non meretur apel-lari, qui propter conſiliorum ino-piam prçclarum aliquod facinus ſuſcipit, nec terminat.

XLII.

Nihil in Terris eam ſortitur perfectio-nem, qua à ſuo contrario deſtrui negat. Marmora ipſa, atque Æra voracis Temporis dentes minimè effugiunt.

XLIII.

Bona de aliquo opinio efficit plerun-que, vt toruus etiam oculorum aſ-pectus pro beneuolo ſuſcipiatur. Aduerſum ex oppoſito.

XLIV.

Cum Bonis eum oportet verſari, qui malus fieri non cupit. Neque ſuę

fidat

fidat prudentię. Communicabile eſt & bonum, & malum. Hoc verò cùm inhęſerit, tenacius.

XLV.

Non interrupta alicuius agentis operatio maiorem reddit effectum.

XLVI.

Amens eſt, qui amicas propter correctiones offenſum ſe declarat. Admonitio purgans medicamentum eſt; ei, qui in bonum recipit, ſalubre; lethale, qui in malum.

XLVII.

Theſauros non perdit, qui honorem vt ſeruet, facultates amittit.

XLVIII.

Negotia, quę abundant periculis, aut non ſuſcipienda, aut ſuperanda, aut Homo recipiatur in tutum.

IL.

Pręmia, pœnęque gemini profectò

ſunt

ſunt cardines, ſub quorum firmitate & Regnorum, & Regnantium Sors rotatur.

L.

Illa ſanguinolentior hoſtilitas, quę cruenta incipit fieri, quàm quę talis ex ſui primordio.

LI.

In blanditijs Filios enutrire, eſt alere ad Vitia. Lactantium muliebritas animos in illis non fouet viriles.

LII.

Qui vrbanitatis pr odigalitatem in famulos diffundit, ad temeritatem, atque inertiam ipſos inducit.

LIII.

Lucrum non eſt, ſed perditio quidquid cum alterius detrimento acquiritur.

LIV.

Hominum eloquentia ſuauiorem alicui

cui triſtitiam poteſt efficere, ſicuti è domeſtico diſcurſu breuior laborioſi itineris longitudo redditur Viatori.

LV.

Neceſſe ſit, iuſtitiam vt vendat, qui Honores emit, ac Miniſteria.

LVI.

Bonum ad Amicos confugere. Melius porrò ad ipſos confugiendi neceſſitate carere.

LVII.

Peſſima in Foris vocum altitudo. Iudicum aures ad iuſtas rationes exſurdat; ad falſas verò expergefacit accuſationes.

LVIII.

Æſtimabilius, quo Fœmina decoretur, monile eſt Pudicitię. Maximi ille theſaurus pretij eſt, quem Fures, poſſeſſore inuito, nunquam poſſint eripere.

Au-

LIX.

Aulam, quę ſemper infida, vt quis vel ſolùm miretur, è longè cernere oportet. Picta eſt tabula, ſed ex ijs, quę diſtantiam effingunt. Procul aſpicienda; propè diſplicet.

LX.

Bonus ab illa arbore fructus nequit expectari, quę pulcros non germinat flores. Sequitur auctores genus.

LXI.

Homo ab earum Mulierum, quę prauę ſunt mentis, nunquam ſat ſibi cauet. Seſe à decipiendo magis alienas effingunt, cùm id magis efficiunt.

LXII.

Peſſimorum ſæpè euentuum procreatrix nimia in ſuos indulgentia. Immitis eſt pietas, quę deinde prouocatura ſæuitiem.

Quo

LXIII.

Quo in loco nulla reſiſtentię aduerſitas, in eo ſolùm graſſatur Tyrannis. Vbi feles deſunt, ibi mures prędantur.

LXIV.

Iraſcibilitatis error eſt hominem interdum peius eligere; Mulierem, ferè ſemper, leuitatis.

LXV.

Aurum ſemen eſt, quod prodigè iactum, nonniſi infelix paupertatis lolium, pungentesque pœnitentię egerit ariſtas.

LXVI.

Arma robur timidis non ſuperaddũt. Fortitudo in pectore conſiſtit, non in thorace,

LXVII.

Malum ex ſe non eſt mori. A' culpis tantummodo, quę animum erodunt, malum efficitur.

LXVIII.

Corporis vexationes ſuperficiales

tantummodo ſunt; animi verò cruciatus, ſubſtantiales.

LXIX.

Non illi Mortem, cùm venerit, exhorreſcunt, qui vt non morerentur vixere, ita licèt viuentes ad illam diſponantur. Per hanc ſciunt potiùs ſibijpſis aditum ad vitam aperiri, quàm reſerari ſepulcrum; niſi enim in corpore, viuunt in nomine.

LXX.

Tyrannorum memoria nonniſi ad propalandas eorum ignominias deſeruit.

LXXI.

Peruerſę Sortis aduerſitas ſolùm in placidę mentis tranquillitate naufragium perpetitur.

LXXII.

Sapientior eſt in domo propria Ignarus, quàm Sapiens in aliena.

LXXIII.

Minor eſt turpitudo, cùm pericula im-

imminuerint, inchoato reuerti è ſtadio, quàm terminaſſe poſtmodum pœnitere.

LXXIV.

Innumeri ſunt, qui innumeros ſuſtinent cruciatus, vt aliquem efferantur ad Gradum, qui illis ſępè extremum parat prçcipitium.

LXXV.

Annis deficientibus Homini deficit fortitudo; atque voluptate decreſcente creſcunt dolores.

LXXVI.

Voluntatum conformationes, non arcium fortitudines, inuictas conſtituunt Reſpublicas.

LXXVII.

Ad ciuilis vitę beatitudinem vellet quiſque perduci. Pauci tamen Virtutum Moralium, quibus verè acquiritur, adeptioni operam intendunt.

LXXVIII.

Fruſtra in determinationibus quoduis adhibetur conſilium, ſi affectio aliter ſuadeat.

LXXIX.

Res indirecta ratione ſuſceptę bonum licèt initium videantur ſortiri, in malum tamen ſemper terminant exitium. Felix in prauam operationem introitus veram peſſimi exitus arrham exhibet.

LXXX.

Hominum ſapientia quoniam varias inter variarum cogitationum trochleas volutatur, firmitatem in ijs, quas tractat, rebus habere non poteſt.

LXXXI.

Detractores eę ſunt apes, quę, dūmodo pungant, propriam nihili ęſtimant vitam.

LXXXII.

Quantumlibet Auorum Monimenta Æui progreſſu fumicentur, ſat eſt, ſi

ſi rebus Nepotum geſtis clareſcant.

LXXXIII.

Regia Cœlum eſt, in qua Virtus Malignitatis Saturnum ex quadrato minitantem ſemper patitur.

LXXXIV.

Fortunę trophœa ſunt de Potentibus triumphare. Illa eſt venatrix, quę apros ſectatur, non lepores.

LXXXV.

Verax gloria è magnanimis, illuſtribusque oritur geſtis, non obſcuris, ac turpibus.

LXXXVI.

Veri Sapientis aduentus Regnum integrum conſolatur. Orbem totum naſcens recreat Phœbus.

LXXXVII.

Alterius mortem, atque excidium nihili, aut pauci ſaltem, ęſtimat, qui dominandi cupidine iugulatur. Ad iuſtitiam cęcutit.

LXXXVIII.

Nimis nunquam procraſtinamur in criminibus corrigendis; imò quoduis tempus ad eorum proſcriptionem idoneum.

LXXXIX.

Quisquis id trepidat, quod nollet, nolit quod non poteſt, velit quod ęquum eſt.

XC.

Vę illius Regni populis, vbi mendacium veritatis perſonam gerens per Aulas incedit.

XCI.

Vitanda omni ſtudio lethaliora pericula. Poſſunt quidem Parcę vitalis noſtri ſtaminis abſciſionem differre, non reciſum rurſus internectere.

XCII.

Melius eſt liberum mori, quàm ſub Regum tyrannide infeliciter viuere.

XCIII.

Theſaurum vitę non poſſidet qui ad glo-

glorioſam ſibi emendam mortem illum non impendit.

XCIV.

Vbi meliora deficiunt, illa etiam, quę minoris ſunt ęſtimationis, maximi euadunt pretij.

XCV.

Mirabile id eſt, quòd in ſuis paſſionibus adeò cęca Mortalitas, vt ſęuos ſponte quęrat dolores ea propter ſolatia, quę vix orta euaneſcunt.

XCVI.

Qui Iudex improbis parcit, & probos offendit, ijs ſcilicet, qui ſibi hoſtes ſunt, fauens, & improbos peiores reddit, cùm ipſis veniam pręſtet pro pœnis.

XCVII.

Qui moribus eſt inelegans, quò magis comis ſtudet videri, eò fit moroſior.

XCVIII.

De ſeipſo vel ſolo timeat, qui enormia ſcelera eſt paratus vt patret.

Eiuſmodi remorsûs eſt crimen, qui auctorem quoque ſuum pro inimico vereatur.

IC.

Tantę virtutis humano in pectore viuax ſpes eſt, vt vel ſemianimem viuum fulciat, ac ſuſtineat.

C.

Ad faciliora nos impellit, à difficilioribus verò retrahit Natura. Et tamen ad malum ex ſe tam arduum magis tendimus, quàm ad bonum adeò facile, nullisque ſubditum legibus. Non propenſio igitur Naturę eſt, ſi Homo prauè operatur, ſed voluntatis obliquitas.

F I N I S.

Omnes Homines vitam conſumunt, Riſu digna tractantes.

LO STAMPATORE
A chi Leggerà.

L'Intereſſe, ch'oggimai acciecca tutt'huomo, non che queglino, che viuono delle propie fatiche, mi violenta (auuegnachè fuor di luogo, e forſe ſenza ſaputa dell'Autore) à darti vn Saggio delle Poeſie Morali, che tuttauia ſtà ripulendo, fatto certo da chi ne venni onorato, che le mie Stampe riporteranno la Palma di far dono à ſuo tẽpo alla tua curioſità di queſto ſuo nuouo Libro, intitolato

SISTRO POETICO.

Faccia nondimeno, per hora dal poco, giudizio del molto chi hà della Poetica facultà cognizione baſteuole; e Dio ti guardi.

Inuitato alla Corte.

*C*He in Corte iò paſſi? Intimo guerra, e morte
A chi al mio viuer ſeruitù propone.
Da ſperanze profane io non hò attorte
Le brame di mia libera ragione.

Prema la ſoglia di ſuperba Corte
Chi l'vbbidir'al comandar prepone.
E che può altrui donar la Corte in ſorte,
Se dà à vſura di duol premij, e Corone?

Facciaſi abitator di Regio tetto
Quei, che luſinghe, e Voci di Sirena
Accoglie, Infernal Moſtro, in Vman petto;

Che à me, che d'eſſer mio la voglia hò piena,
Non può laruato ben ſembrar perfetto,
Che à nobil Cor titol di Seruo è pena.

Sie-

Siegue l'argomento ſteſſo.

Hor, che ſento inuitarmi a' Regj tetti
Odi, Fortuna auara, i miei lamenti;
E voi di falſo bene Aulici ardenti,
Dite ſe ſon da Corte i miei difetti.

Io per natura hò candidi gli affetti,
Schiuo le dignità come tormenti,
Varj in bocca non hò dal Cor gli accenti,
E ſon l'altrui fortune i miei diletti.

Veggio di più, ch' à i Rè le Gemme, e gli Ori
Scuſan raggi di Ciel poco ſoaui
I lor dominj à diſcoprir minori.

Stimo i Diademi ſpecioſi aggraui:
E le Porpore Lor come roſſori
Oſſeruo ancor de' Lor misfatti graui.

Il medeſimo argomento.

DI ſpeme diſperata odio gl' inuiti,
Che meditan l' Occaſo à gl' altrui giorni;
E al le biſogne mie ſcelgo i partiti,
Che pōno eternar l'Orto a' miei ſoggiorni.

Soccorra Eſca di Corte à gli appetiti
Di chi ſi nutre in que' Conuiti adorni,
E diſſetin quei Calici forbiti
Chi non teme, che in lor Morte ſoggiorni.

Parmi, che poco à ſciolto Cor conuegna
Di Vita logorar l' hore fugaci
In adular chi indegnamente regna.

Lungi dal penſier mio brame penaci:
Che nobil' Alma ricourar diſdegna
Doue Fede, e Virtù ſon contumaci.

Il te-

Il tema medeſimo.

O Ve, Annibal, mi chiami? E poi preſumi
D'vſar cō meco amiche forme ognhora?
Dà miglior legge a tuoi conſigli, e ancora
Darai legge migliore a' miei coſtumi.

Qual la natura ſia de i terren Numi,
Che con riſo del Cielo il Volgo adóra,
L'occhiuto Scettro a te l'inſegni horhora,
Che pinſe Egizia mano a' noſtri lumi.

E che? Farò d' Huom ſeruo il mio volere,
Cui ſia meſtier, per trouar duce fida,
Da picciol Verga occhiuta il lume auere?

Nò, ch' io ſdegno ſeguir la ſcorta infida
Di chi cieco non vede il ſuo potere,
Di chi cieco poter Cieco ha per guida.

L'ar-

L' argomento medeſimo.

E Sarà ver, che al libero mio piede
Io ponga di mia mano aſpra catena?
Che fulgor di caligine terrena
Faccia il mio Cor di vano fumo erede?

Che, doue hã Freda, e Orgoglio albergo, e ſede
Io mi conduca à menar gli anni in pena?
Che vada ſeruo chi contezza hà piena,
Che picciol duol ſouraſta à gran mercede?

Non ſia chi 'l ſogni. In me parer s' annida,
Che l' Aula à ſciolto Cor nulla conuegna,
E ch è matrigna all' Huõ la Corte infida.

Serbarò dunque à ſeruitù più degna
Mia libertà, che appena in me confida,
Se ſol ben ſerue chi a ſe ſteſſo regna.

L' ar-

L'argomento ſteſſo.

FAtto idolatra di purpuree ſpoglie
In Corte ſenza fè ſondi ſua ſpene,
Oue nulla è di picciolo, che il bene,
Chi adora à par del Ciel le Regie ſoglie.

Ch'io, che ſcarco men vò d'ingorde voglie,
Da che le ſcorſi maſcherate Scene,
Sol da lungi le miro, e mi conuiene
Piagnerle Orcheſtre flebili di doglie.

E perchè autrici d'orridi tormenti
Per l'Huom ſon l'Aule, cõtro lor m'adiro,
Di cui ſangue, e palor ſon gli ornamenti;

E dico: prenda vn pazzo in lor ritiro,
Ch'io gir ricuſo da' miei dolci ſtenti
Fra i teſori d'vn Craſſo à penar' Iro.

Il me-

Il medeſimo tema.

DA me lunge diuampi il ſuo ſplendore
Raggio di Reggia torbida, ed impura:
Che ſouente di Fulmine il fulgore
Viè più di quel, ch'allumi, arde, ed oſcura.

Lume vn tempo di Ciel parue al mio Core
Luce d'Oſtro Real, di rado pura,
Ma toſto ingeminò luce d'orrore
A gli occhi miei, per mia fatal ventura.

Non più di Regio Sol, ch'apra confuſo
Lucid'Orto, atro Occaſo, il ſen m'ingombra
Voglia d'idolatrar ſplendore ottuſo;

Che, ſe per Ombra il miſer'Huom s'adombra,
Ombra di Grande io mendicar ricuſo,
Poich'è fieuol ricouro a vn'ombra vn'-
Ombra.

L'ar-

L'argomento ſteſſo.

CAda in quel Cor di Seruitù 'l penſiero,
Cui sẽbra il perder libertade acquiſto;
Chi de gli affetti ſuoi regge l'impero,
Di comando vulgar non và prouiſto.

Porta vero Diadema al Crine altero
Chi nuda libertà fruir fù viſto.
Giogo di pouertà non è ſeuero,
Purchè ſpartito da ſeruaggio triſto.

Guidiſi carco d'Oro à finir gli anni,
D'vn' Aula ingombro, e dell'EmpieZZa drudo,
Chi à ſpeme d'Or può accarezZar Tirãni;

Ch'io, che prouo tormento in eſſer crudo,
Abbraccio Libertà carca d'affanni,
Che in libertà ſarò ancor ricco ignudo.

Ricu-

Ricuſa l'inuito di Corte, e propone di ſeruire à Dio.

CHe mi ragioni auida ſpeme al Core?
Ceſſa, ch'io ſordo al tuo cõſiglio indegno
Formoſo incarco d'abbracciar diſdegno,
Che amor profeſſa, e non conoſce amore.

E ſe gioia non hà ſenza dolore
Del Mondo tutto il combattuto Regno,
Sceglio del Ciel la Corte vnico ſegno
Del mio ſeruire, e Prence il Redentore.

Odia l'Eccelſa Reggia Aulici auari,
Che il Rè di ſourangelica poſſanza
Vuol perfette Soſtanze, e Spirti rari.

Di Rè terren l'Ingordo ami la ſtanza,
Ch'io corro al Tẽpio à riuerir gli Altari,
Doue certo Teſor l'Huomo s'auanza.

Pre-

Digitized by Google

Preſcriue ripoſo alla Penna.

Poichè veggio dell'Ozio ogn' Huom ſeguace,
Ceſſo dalle fatiche, e gli Ozj abbraccio;
Ogni picciolo affare è grande impaccio,
Qualor Virtù non gode hora di pace.

Tù, già de' miei ſudor Penna ferace,
Che per trattar ſofferſi arſura, e ghiaccio,
Logra adagiata; hor la fatica è laccio,
Che à obbrobrj mena chi d'onor ſi ſface.

E ſe l'Ozio à Virtù chiuſe hà le ſtrade,
Sia tuo volo maggior, miglior tua ſfera:
Spettacolo languir di pouertade.

O' ſiati impennar ſtrali opra primiera,
Poich'è ben graue impiego in pazza etade
A Calamo leggier cura leggiera.

Il medeſimo Argomento.

PEnna, non più penar, ma con le piume
Rіpoſi adagia al tuo volar frequente,
Ch' anche oziando appreſterai ſouente
Con gli ozj all' ombre de' tuoi ozj lume.

E ſe vn tempo fù Apolline il tuo Nume,
Quando del più bel volo errai ardente
Or l' ozio ſcuſi à te vita innocente,
Che i Vizj da Virtù larua il coſtume.

Forſe meglio de gli Ozj inſu'l ſentiero,
Che per le vie, che t'apre ingegno, ed arte
Quel volo batterai, ch' io non diſpero.

Ch' oggi, il Secol librando à parte, à parte,
Più, che ſcriuer penſieri è buon penſiero
Empir d' Ozio lo ſtil, d' Ozio le carte.

Oro-

Orologio in figura di Mõdo, retto da vn' Huomo, che con aſta in mano ſegna, e batte l' hore.

QVeſti, in figura d' Huom, che d'aureo Mondo
Soſtien la Mole, ch' è di Morte ancella,
Se ad hor, ad hor con Verga ei la flagella,
Non è, perchè l' affliga il graue pondo;

Ma, perchè troppo ſdegna il peſo immondo,
Doue gente ſoggiorna al Ciel rubella;
O' per moſtrare all' huom, che queſta, e quella
Hora il deſtina al tumolo profondo.

O' pur di quelle rote ei cenna à i giri,
Perchè apprendano i vani al Mõdo intẽti,
Che le riuolte ſue ſono deliri.

O' affin, che vn dì s' auuedano i viuenti,
Che i Carichi del Mondo ſon martiri,
E che ſe ſcorza hà d' Or, dẽtro hà tormẽti.

Il tema paſſato.

MOrtal, che miri Vmane induſtrie intente
A regger Globo, che di Mondo hà ſegno,
Non t'āmirar; che d'vn ſol' huom lo 'ngegno
Saria più Mōdi a ſoſtener poſſente.

Nè men ſtupir, ſe chi 'l ſoſtien ſouente,
Il batte irato con peſante ordegno,
Che il Mōdo appūto è ſol d'ingiurie degno,
Benchè l' adori la profana gente.

Nè all' ingordigia tua cauſi martoro,
C' abbia queſt' Orbe induſtre aurato aſpetto,
Che mondo, ch' ei ſarà, non ſarà d' Oro.

Ecciti ſolo à te ſtupore in petto,
Che vn Mondo, ch'è flagello, e par teſoro,
Sia di tutt' Huom già diuenuto oggetto.

Lo

Lo Schioppo.

MAcchina diſpietata, orrido arneſe,
Che il Valor ſpeſſo à tradimẽto vccidi,
E com' Opra dell' Odio ancor ti guidi
Souente à fulminar chi non t' offeſe;

Per a' vcciſo da te chi ſcaltro appreſe
A far, che innanzi con bel raggio affidi,
E vomitando poi fochi omicidi
L' eſtremo d' impietà rendi paleſe.

Fabbrica io ti direi d' arte infernale,
Ma il lãpo, e'l tuono, ch' eruttãdo muoui,
T' accuſa anzi di Ciel folgore, ò ſtrale.

Nò. Il reo fù l' Huom, che tu frà noi ti troui,
Per farſi à Gioue in fulminar' eguale,
Ma ſon Saturni della Terra i Gioui.

All'-

All' Alchimiſta.

ERri, Chimico ingordo, allor, che tenti
Frà vili arneſi rinuenir teſori,
Se decretando al tuo fallir tormenti
Da quelli impari à raddoppiar gli errori.

Son vani i tuoi ſudor, vani i tuoi ſtenti,
Che manca a' Zolfi eternità d' ardori;
Nè fia, che aduni altr' Or co' viui Argēti,
Che quel, c' han del tuo volto egri i pallori.

Pur, ſe di crear' Oro hai tu diſegno,
Senza curar, che a' tuoi progreſſi arrida
Fauor di Stella, ò maeſtria d' Ingegno,

Accorri auaro ad adorare vn Mida,
Che frà le man di quel Regnante indegno
La Pietra Filoſofica s' annida.

IL FINE.

XXV
B
51
-151 1164397

Digitized by Google